Eduskunta
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
tyv@eduskunta.fi

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain sekä työttömyysturvalain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt lausuntoa hallituksen esityksestä laeiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 1 ja 4 §:n sekä 8 luvun 1 §:n ja työttömyysturvalain 2 a luvun 13 §:n ja 11 luvun väliaikaisesta muuttamisesta. Esitykseen sisältyy yhteensä kuusi väliaikaista muutosehdotusta, joiden tavoitteena on tukea työ- ja elinkeinotoimistojen resurssien tarkoituksenmukaista kohdentamista COVID-19 -pandemian aikana sekä varmistaa työhakijoiden oikeus työttömyysetuuteen ja turvata starttirahalla yritystoiminnan aloittaneiden yrittäjien mahdollisuuksia yritystoiminnan käynnistämiseen pandemiatilanteesta huolimatta.

Esitetyt muutokset koskevat starttirahan enimmäiskeston pidentämistä kuudella kuukaudella, työnhakijan ensimmäisen haastattelun järjestämistä vain silloin, kun se on TE-toimiston arvion mukaan tarkoituksenmukaista, työhaun voimassaolon jatkamista palvelutarpeen arvioimiseksi tarpeellisten tietojen puutteiden ja työllistymissuunnitelman laatimisen laiminlyönnistä huolimatta, työttömyysetuuden säilymistä lyhytkestoisten opintojen kuuden kuukauden enimmäisajan ylittymisestä huolimatta ja työllistymissuunnitelman toteutumatta jättämisestä huolimatta, sekä työnhakijan oikeutta keskeyttää työllistymistä tukeva palvelu työttömyysetuutta menettämättä COVID-19 -pandemiasta johtuvasta perustellusta syystä.

Suomen Yrittäjät kannattaa ehdotettuja muutoksia ja pitää niiden nopeaa voimaantuloa tärkeänä.

Esitetyt muutokset ovat tärkeitä, jotta voidaan välttää kohtuuttomien tilanteiden syntymistä työnhakijoille. Esitetyt muutokset turvaavat työnhakijoiden oikeutta työttömyysetuuteen vallitsevassa poikkeuksellisessa tilanteessa, jossa TE-toimistot ovat joutuneet järjestämään toimintaansa uudelleen eikä työnhakijoilla ole välttämättä mahdollisuutta täyttää työttömyysetuuden edellytyksenä olevia velvoitteitaan.

Esitetyt muutokset myös parantavat TE-toimistojen mahdollisuutta kohdentaa resurssejaan työnhakijoiden ilmoitusten käsittelyyn ja etuuksien nopean

maksatusprosessin turvaamiseen, mikä on ensisijaisen tärkeää niin työntekijöiden kuin yrittäjien toimeentulon turvaamisen kannalta. Starttirahaa koskeva muutos puolestaan turvaa starttirahalla aloitetun yritystoiminnan käynnistysvaiheen edellytyksiä pandemiatilanteen aiheuttamasta häiriöstä huolimatta.

Starttirahan osalta esitetty muutos on yksinkertainen ja tehokas tapa toteuttaa starttirahaa saavien aloittavien yrittäjien tukeminen COVID-19 -pandemian aiheuttaman toiminnan häiriön yli. Esitystä täydentää julkisesta työvoimapalvelusta annetun valtioneuvoston asetuksen muutos, jonka mukaan starttirahaa voitaisiin maksaa myös niiltä päiviltä, joina yritystoiminta on estynyt laajalle levinneen tartuntataudin vuoksi. Asetusmuutos on erittäin tärkeä osa starttirahan muutoskokonaisuutta, sillä ilman sitä starttirahaa maksettaisiin vain päivistä, joina yrittäjä työskentelee yrityksessä. Koska starttirahakausi kuluu pandemiatilanteesta huolimatta, yrittäjän starttirahakausi voisi pahimmillaan kulua suurelta osin ilman, että hän saisi starttirahaa, jos pandemian seurauksena työtä yrityksessä ei ole.

Esitettävä muutos turvaa starttirahaa saavien yrittäjien toimeentuloa ja vähentää yrittäjien tarvetta tukeutua muihin tuki- ja etuusmuotoihin. Esityksen mukainen malli on myös hallinnollisesti kevyt, kun starttirahaa maksettaisiin, vaikka työskentely yrityksessä on estynyt. Esitys on siten erittäin kannatettava.

Starttirahan jatkaminen ei kuitenkaan ole automaatio, vaan starttirahakauden jatkamista tulisi hakea TE-toimistolta, joka harkitsisi starttirahan jatkon tarpeellisuuden ottaen huomioon COVID-19 -pandemian vaikutuksen yritystoimintaan. Tältä osin on syytä huomauttaa, että pandemian aiheuttama yritystoiminnan keskeytyminen tai vähentyminen ei ole seurausta liiketoimintaedellytysten puutteista, vaan se on ollut yrityksille ennakoimaton ja yllättävä ulkoinen häiriö, johon ei ole voitu varautua etenkään yritystoiminnan käynnistysvaiheessa. Yritystoiminnan edellytysten palautuminen voi myös toimialasta riippuen kestää pitkäänkin pandemiarajoitusten päättymisen jälkeen. Starttirahakauden jatkoa harkittaessa olisi siten otettava nämä seikat huomioon.

Työnhaun voimassaoloa koskevan muutoksen osalta Suomen Yrittäjät huomauttaa, että työhakijaksi ilmoittautumisessa tapahtuneet virheet on tärkeä voida korjata takautuvasti ilman työttömyysetuuden menettämistä. COVID-19 -pandemia on aiheuttanut yritystoiminnan keskeytymisen merkittävälle määrälle yrittäjiä. Yrittäjien oikeutta työmarkkinatukeen yritystoimintaa kokonaan lopettamatta laajennettiin 8.4.2020 voimaan tulleella lailla yrittäjien työttömyysturvaoikeuden väliaikaisesta järjestämisestä. Sen mukaan yrittäjän oli ilmoittauduttava TE-toimistoon työnhakijaksi 15.4.2020

mennessä, jotta työmarkkinatuki voitaisiin myöntää takautuvasti 16.3.2020 alkaen.

Moni työnhakijaksi ilmoittautunut yrittäjä teki virheitä ilmoittautumisen yhteydessä, koska TE-toimistojen verkkopalvelussa ei ollut uuden etuusmuodon kannalta soveltuvia ilmoittautumisohjeita ja -käytäntöjä. Ohjeet ja käytännöt ovat myös vaihdelleet eri TE-toimistojen kesken, mistä on aiheutunut laajaa epätietoisuutta ja hämmennystä sekä tarpeetonta lisätyötä työnhakijaksi ilmoittautuneille yrittäjille ja myös TE-toimiston henkilöstölle. On siten erittäin tärkeää, että tällaiset työnhakijasta riippumattomat virheet voidaan oikaista takautuvasti eikä kukaan etuuteen oikeutettu jää ilman sitä.

Hallituksen esityksessä on todettu, että työnhaku voitaisiin palvelutarpeen arvioinnin kannalta tarpeellisten tietojen puutteiden tai työllistymissuunnitelman laatimista koskevista virheistä huolimatta palauttaa manuaalisesti voimaan takautuvasti ennen lain voimaantuloa. Säännöksen takautuva soveltaminen edellyttäisi henkilön pyyntöä. Pyyntöön rinnastettaisiin esityksen mukaan myös muun muassa TE-toimiston tekemä havainto työnhaun palauttamisen tarpeesta.

Näitä edellytyksiä ei kuitenkaan esityksen mukaan lisättäisi julkisesta työvoimapalvelusta annettuun lakiin, vaan ne ainoastaan mainittaisiin hallituksen esityksen perusteluissa. Tästä huolimatta olisi tarpeen, että TE-toimistot ottaisivat aktiivisen roolin työnhaun palauttamiseen myös ilman erityistä pyyntöä, jos sille ilmenee aihetta.

Kunnioittavasti

Suomen Yrittäjät

Albert Mäkelä
Asiantuntija, OTM